

Delta i debatten,
skriv til oss!

Send ditt innlegg til
debatt@nationen.no.
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135
Oslo. Mer konvolutt «debatt». Innlegg
som sendes elektronisk blir prioritert.

Kronikk: Max 5000 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Max 2500 tegn med mel-
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten til
å redigere og forkorte innsendt stoff
og til å publisere det elektronisk.

KRONIKK

Riksantikvaren: Siden riksantikvar Jørn Holme ikke tar ansvar for skjøtsel av landbruksrelaterte kulturminner, er vi prisgitt jordbruksforhandlingene, skriver kronikkforfatteren.

FOTO: SCANPIX

Vern på ville veier

Som arkeolog og forpakter av landbruksareal på Kaupanger Hovedgård, en av Norges største områdefredede eiendommer, har jeg fulgt kulturminneforvaltningen tett i flere år. Erfaringene fra dette arbeidet har gitt både glede og bekymringer. Glede ved å få lov til å være med å forvalte en del av min families historie, men også en viktig del av norsk kulturarv. Bekymringer, ved å oppleve hvordan kulturminneforvaltningen er ute av stand til å ivareta oppgavene de er satt til. Dette gir seg utslag i manglende formidling av kulturminner, dialogen mellom forvaltning og eiere, kompetansen innenfor forvaltningen, oppfølging av løfter, de økonomiske rammene innenfor kulturminnevernet og ikke minst manglende forutsigbarhet i arbeidet med å bevare vår felles kulturarv.

Jeg tror de fleste har en oppfatning av betydningen å formidle at noe er fredet, men også hvorfor noe er fredet. Hvorfor har ikke Riksantikvaren et eget program for skilting av kulturminner som trer i kraft i det øyeblikket noe blir fredet? Hva er poenget med å frede et kulturminne hvis ingen vet om det? Etter fredningen av Kaupanger Hovedgård i 2003 kontaktet vi

OPPGAVER

«Kulturminneforvaltningen er ute av stand til å ivareta oppgavene de er satt til.»

selv Vegvesenet for å få skiltet området. Å få bruke Riksantikvarens logo i en kultursti var uaktuelt.

Hos Riksantikvaren blir forvaltningsloven konsekvent brutt. Brev blir ikke besvart før etter gjentatte purringer, og gjerne uten at saksbehandleren svarer på det man spør om. Selv har jeg opplevd å finne avslag på søknad om tilskudd på nettet, uten selv å ha mottatt svar. Slikt gir ikke grunnlag for god dialog mellom grunneiere og det som skal være det fremste fagmiljøet innen kulturminnevern i Norge.

Kulturminneloven er tett knyttet til landbruket, men hos Riksantikvaren er kunnskapsnivået når det gjelder rammevilkår og regler som gjelder landbruket mangelfullt. Etter 50 år uten landbruksdrift har jeg reetablert gårdsdriften på Kaupanger Hovedgård. Bakgrunnen var Riksantikvarens ønske om å tilbakeføre kulturlandskapet til preget det hadde i perioden 1850–1960. Man skulle derfor tro at Riksantikvaren ville følge opp arbeidet. Den gang ei. Etter hvert så vi behovet for å få samkjørt de ulike offentlige institusjonene som har innflytelse over prosjektet. I møtet stilte fylkeskommunen, tre etatsledere fra kommunen, fylkeslandbrukssjefen og daværende leder for det fylkespolitiske kulturutvalget. Ingen fra Riksantikvaren møtte, uvisst hvilken grunn. Hvilke signaler dette sendte ovenfor de resterende deltakerne på møtet, tror jeg folk flest kan gjette.

Mens Direktoratet for naturforvaltning har lyktes i å få naturvernområdene inn i tilskuddsordningene i landbruket, er fredede kulturminneområder utelukket. Kanskje Riksantikvaren skal ta en studietur? Siden begge direktoratene ligger under samme departement bør det ikke være så komplisert.

I arbeidet med å restaurere kulturlandskapet har jeg opplevd hvordan Riksantikvaren først brukte fem år på å utarbeide en forvaltningsplan, selv etter pålegg fra Miljøverndepartementet. Deretter har jeg i fire år forsøkt å få fylkeskommunen til å utarbeide en skjøtelsesplan, som de selv har påtatt seg å utarbeide. I mellomtiden blir jeg nektet landbruksstilskudd. Når vi søker om kulturmiljøtilskudd i henhold til forvaltningsplanen er plutselig tilskuddsordningen ikke beregnet på oss likevel. Grunnen til dette har vi fremdeles ikke fått svar på.

Riksantikvar Jørn Holme snakker stadig om bruk av gamle bygninger. Hvorfor er det da ikke etablert et samarbeid med Innovasjon Norge for å gi drahjelp til alle de som forsøker å skape levedyktige bedrifter tuftet på kulturminner? På Kaupanger Hovedgård har vi gjennomført det Holme oppfordrer til og mer til. Vi har etablert kultursti og kafé i den gamle sauefjosen, restaurert låven til festlokale, driver reiseliv med utgangspunkt i kulturhistorien, og ikke minst ivaretar vi kulturlandskapet. Imidlertid er det vanskelig å få

Innovasjon Norge til å forstå verdien av dette arbeidet.

Siden Riksantikvaren ikke tar ansvar for skjøtsel av landbruksrelaterte kulturminner, er vi prisgitt jordbruksforhandlingene. Her minker tilskuddene til tiltak knyttet til kulturminner og kulturlandskap hvert år. Dette skaper ikke trygghet i vern og skjøtsel av våre viktigste kulturminner.

Samtidig vil Miljøverndepartementet endre statuttene til Kulturminnefondet. Heretter skal Kulturminnefondet ha ansvar for verneverdige bygg. Riksantikvaren skal ha ansvar for fredede kulturminner. Konsekvensen er at eiere av fredede bygninger mister muligheten til å søke på 18 millioner kroner i året. Når vi vet at tilskuddene i dag er på ca. 54 millioner, sier det seg selv at dette er et betydelig beløp. Kulturminnefondet har i hovedsak prioritert næringsrettede prosjekter, mens tilskuddene til fredede kulturminner via Riksantikvaren i dag stort sett går til å hindre forfall. Ønsker du å sette i stand et bygg for å bruke dette i næringsformål, som kan sikre bygget mot fremtidig forfall, vil det ikke lenger være steder å søke.

Kulturminneforvaltningen har mye å rette på. Det første steget er å ta eiere av fredede kulturminner på alvor. Det neste steget er at forvaltningen overholder sine egne lovnader. Tar du mannen eller ballen Jørn Holme?

Christoffer Knagenhjelm

POLITIKK

Fremsynte politikere søkes

Partileder Liv Signe Navarsete i Sp har i Nationen den 28. oktober et lengre innlegg om «klima for moglegheit».

Dagens norske politikere kan lære mye av fortidens politikere når det gjelder politiske valg. I 1851 fattet fremsynte stortingspolitikere vedtak om å bygge jernbane mellom Kristiania til Eidsvoll. Allerede 1854 kunne jernbanestrekningen mellom Kristiania og Eidsvoll åpnes til stor glede for det norske folk.

Framtiden i Våre Hender (FIVH) Bergen og Blindern hadde en aksjon som illustrerte dette. Liv Signe Navarsete var budbringer da hun fraktet et lokomotiv fra Bergen til Gardermoen med fly. Aksjons formål var nettopp å vise at nå kan høyhastighetstog være med å modernisere Norge, akkurat som i 1852. Norge har forandret seg mye siden den gang. Vi har blitt et rikt land med politikere som lider av beslutningsvegring når det gjelder tiltak som kan bedre klimaet. Eventuelt om og når høyhastighetstog kan tas i bruk i Norge kunne ikke Navarsete svare på under FIVHs aksjon.

MELDING

«Når klimameldingen kommer vites ikke og hva den inneholder vites heller ikke.»

Når klimameldingen kommer vites ikke og hva den inneholder vites heller ikke, men det er hyggelig at Navarsete har entusiasme og store forventninger. Hvis dette hadde vært en så viktig melding burde den ha kommet før, og ikke etter oljemeldingen som hennes nestleder og regjeringskollega Ola Borten Moe la frem. De nevnte to meldingene burde vært lagt frem som en der man kunne sett olje og klima under ett.

Det står mye bra om miljø i Sps program, men dessverre følges dette ikke opp i praksis! Et bedrøvelig statsbudsjett er et eksempel på dette. Et annet er oljeminnerens hovedsatsing på å få opp mest mulig olje på kortest mulig tid.

Kjetil Ulleberg
Framtiden i Våre
Hender Blindern